

OSTOVOIMAKATSAUS 1/2025 | REAALIPALKKOJEN KEHITYS

**Taloukasvu edellyttää
riittävän suuria
palkankorotuksia**

TIIVISTELMÄ

STTK:n ostovoimakatsaus 1/2025 esittää laskelman, jolla reaalipalkkojen ostovoima vuosina 2025–2026 palautetaan inflaatiopiikkiä edeltävälle tasolle.

Katsauksessa Suomen kehitystä vertaillaan reaalipalkan osalta kansainvälisesti ja historiallisesti.

Lisäksi tarkastellaan reaalipalkan yhteiskunnallista merkitystä riittävän kysynnän kannalta.

Lopuksi eritellään reaalipalkan tekijöiden kehitys sopimus- palkkoihin, palkkaliukumiin ja inflaatioon vuosina 2019–2026.

KESKEISET HAVAINNOT:

- 1** Ennustettu reaalipalkkojen kehitys vuosina 2025–2026 jää hidastuneen inflaation vuoksi kahden prosentin tuntumaan. Tämä ei riitä palauttamaan ostovoimaa vuoden 2021 tasolle.
- 2** Suomessa inflaatiopiikki jäi kansainvälisesti vertaillen matalaksi noin 9 prosenttiin, mutta reaalipalkat ovat pudonneet monia muita EU-maita enemmän.
- 3** Ostovoiman palauttamiseksi inflaatiopiikkiä edeltävälle tasolle tarvitaan sopimuspalkkoihin vähintään 6,9 prosentin korotukset vuosina 2025–2026.
- 4** Vuosina 2022–2023 tapahtunut reaalipalkkojen pudotus on suurempi kuin kertaakaan aiemmin edeltäneiden 50 vuoden aikana. Jopa 70-luvun öljykriisissä pudotus oli pienempi.
- 5** Reaalipalkkojen romahdettua Suomeen on syntynyt historiallisen suuri kysyntävaje. Talouskasvun käynnistyminen edellyttää riittävän suuria palkankorotuksia.
- 6** Petteri Orpon hallituksen toteuttamat työelämäheikennykset nostavat palkankorotustarvetta.

KÄSITTEET:

REAALIPALKKA tarkoittaa palkan ostovoimaa, kun huomioidaan hintojen nousu eli inflaatio. Reaalipalkka kertoo, kuinka paljon palkalla voi ostaa tavaroita ja palveluita.

SOPIMUSPALKKA tarkoittaa työehtosopimuksessa sovittua palkkaa, josta neuvottelee ammattiliitto yhdessä työnantajan edustajan kanssa.

SOPIMUSKOROTUKSELLA viitataan sopimuspalkan nousuun. Sopimuskorotus koskee kaikkia sopimuksen piiriin kuuluvia työntekijöitä. Nykyisin paikallisesti sovittavien erien osuus on yleistynyt.

PALKKALIUKUMALLA tarkoitetaan työehtosopimusten lisäksi maksettavia palkankorotuksia. Siihen vaikuttaa myös muutokset esimerkiksi palkan- saajien tehtävä- ja ikärakenteessa.

NIMELLISPALKKA tarkoittaa sopimuspalkkaa ja palkkaliukumia yhteensä. Kun inflaation vaikutus vähennetään nimellisestä palkkakehityksestä, saadaan reaali-palkan kehitys.

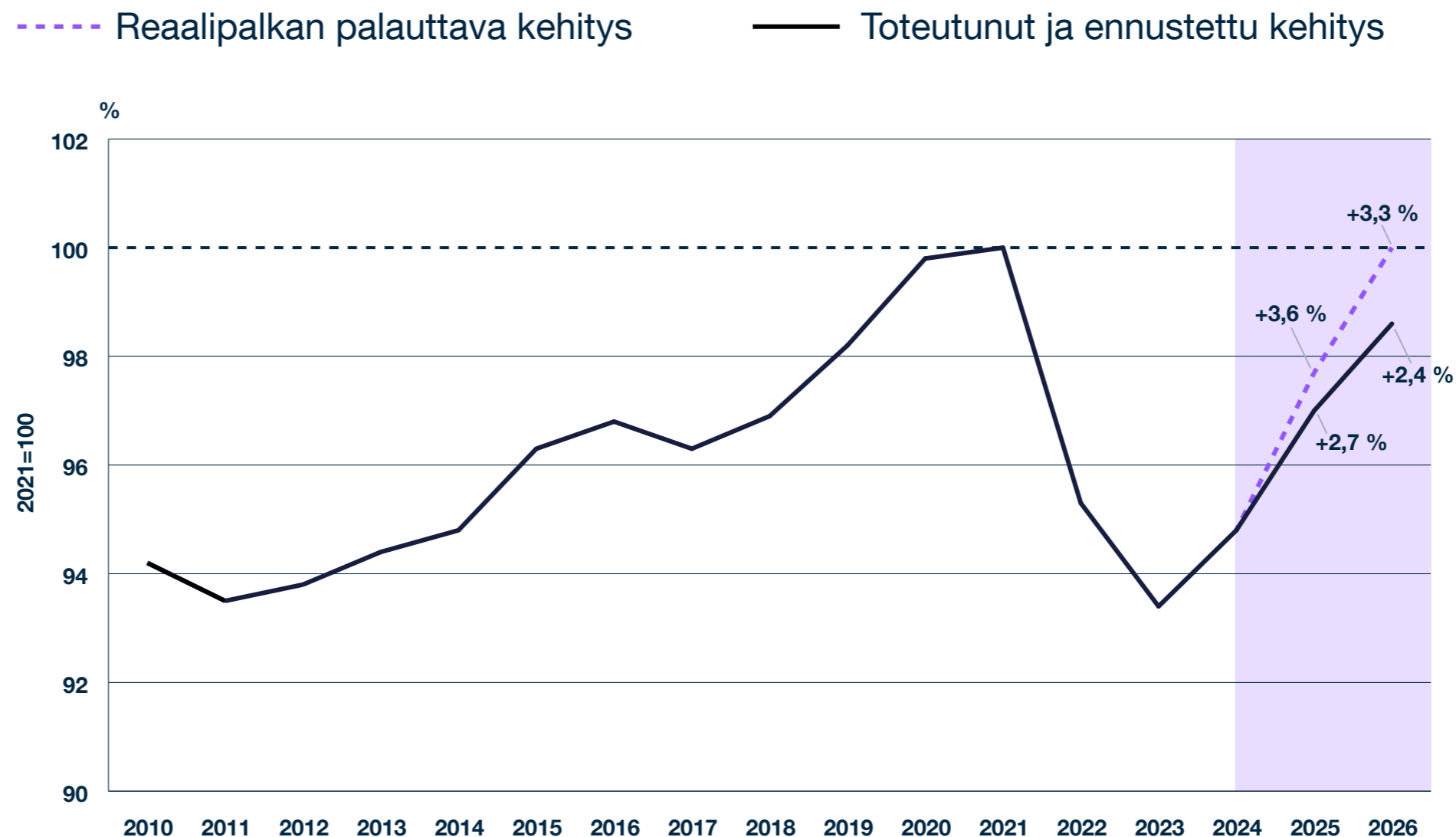
PALKANKOROTUKSIA TARVITAAN OSTOVOIMAN PALAUTTAMISEKSI

Palkan ostovoima romahti historiallisen paljon vuosina 2022–2023. Reaalipalkat alkoivat elpyä vuonna 2024. Tilastokeskuksen mittaamalla ja valtiovarainministeriön ennustamalla palkkakehityksellä reaalipalkan taso jää kuitenkin vielä ensi vuonna 1,4 prosenttia alhaisemmaksi kuin vuonna 2021. Ennuste perustuu palkkojen 2,7 ja 2,4 prosentin sopimuskorotuksiin työehtosopimuksissa vuosina 2025 ja 2026.

Jotta reaalipalkan taso palautuisi inflaatiopiikkiä edeltävälle tasolle (kuvio 1), tulisi sopimuspalkkojen nousta kumpanakin vuonna noin prosentin nopeammin kuin on ennustettu. Reaalipalkan palautuminen vuoden 2021 tasolle edellyttää sopimuspalkkojen nousua kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 6,9 prosenttia. Tämä tarkoittaisi minimissään 3,6 ja 3,3 prosentin sopimuspalkkojen korotuksia 2025 ja 2026.

Laskelmassa on huomioitu, että korkeammat palkankorotukset kiihdyttävät hieman myös inflaatiota. Vaikutus on tutkimuskirjallisuuteen¹ nojaten arvioitu varovaisesti 0,2-kertoimella. Prosentin korkeammat palkankorotukset kiihdyttävät inflaatiota 0,2 prosenttiyksikköä. Jos kerroin olisi korkeampi, se edellyttäisi suurempia sopimuspalkkojen korotuksia reaalipalkan palauttamiseksi vuoden 2021 tasolle.

Kuvio 1. Reaalipalkan tason kehitys 2010–2026

Vuosien 2025–2026 arvopisteet ovat palkkojen sopimuskorotuksia.

Lähteet: Tilastokeskus, valtiovarainministeriön ennuste (2024 talvi) ja STTK:n laskelmat.

Reaalipalkan palauttamiseksi tarvitaan yhteensä noin seitsemän prosentin palkan korotukset työehtosopimukseen 2025 ja 2026.

¹Boranova, Vizhdan & Huidrom, Raju & Nowak, Sylwia & Topalova, Petia & Tulin, Volodymyr & Varghese, Richard (2019): Wage Growth and Inflation in Europe: A Puzzle? IMF Working Paper No. 2019/280.

PALKANKOROTUKSIA TARVITAAN OSTOVOIMAN PALAUTTAMISEKSI

Reaalipalkkojen kehitystä voidaan eritellä valtiovarainministeriön ennustamalla uralla sekä reaalipalkan vuoden 2021 tasolle palauttavalla uralla (taulukot 1 ja 2). Sopimuskorotusten lisäksi nimellistä palkkakehitystä nostavat 0,7 prosentin palkkaliukumat vuosina 2025–2026. Palkkaliukumat tarkoittavat työehtosopimusten lisäksi maksettavia palkankorotuksia. Niihin vaikuttavat myös rakennemuutokset esimerkiksi palkansaajien tehtävä- ja ikärakenteissa. Lähihistoriassa palkkaliukumat ovat usein jääneet alle 0,7 prosentin.

Taulukko 1.
Ennustettu palkkakehitys 2024–2026

	2024	2025	2026
Sopimuspalkat	2,5 %	2,7 %	2,4 %
+ Palkkaliukumat	0,6 %	0,7 %	0,7 %
= Nimellispalkat	3,1 %	3,4 %	3,1 %
- Inflaatio	1,6 %	1,1 %	1,4 %
= Reaalipalkat	1,5 %	2,3 %	1,7 %

Lähde: Valtiovarainministeriön ennuste (2024 talvi).

Reaalipalkan vuoden 2021 tasolle palauttava palkkakehitys poikkeaisi sopimuspalkkojen osalta ennustetusta vuosina 2025 ja 2026. Sopimuspalkat nousisivat kumpakin vuotena 0,9 prosenttia enemmän kuin valtiovarainministeriön ennusteessa. Tämä kiihdyttäisi inflaatiota 0,2 prosenttiyksikköä vuosina 2025 ja 2026. Inflaatio jäisi silti selvästi alle kahden prosentin tavoitetason. Korkeammat sopimuspalkkojen korotukset edistäisivät palkan ostovoiman vahvistamisen lisäksi myös inflaatiotavoitteen saavuttamista.

Taulukko 2.
Reaalipalkan palauttava palkkakehitys 2024–2026

	2024	2025	2026
Sopimuspalkat	2,5 %	3,6 %	3,3 %
+ Palkkaliukumat	0,6 %	0,7 %	0,7 %
= Nimellispalkat	3,1 %	4,3 %	4,0 %
- Inflaatio	1,6 %	1,3 %	1,6 %
= Reaalipalkat	1,5 %	3,0 %	2,4 %

Lähteet: Valtiovarainministeriön ennuste (2024 talvi) ja STTK:n laskelmat.

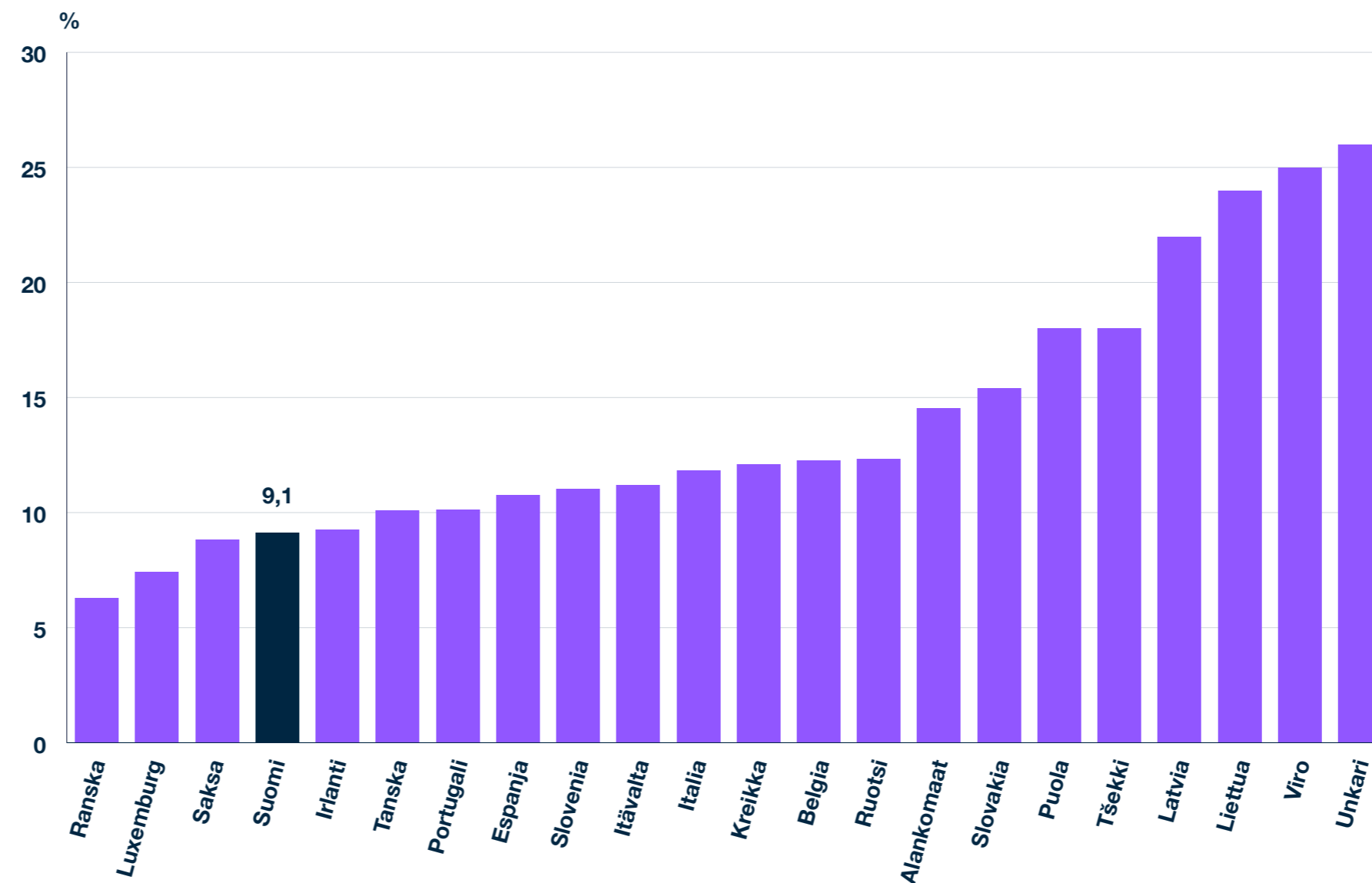
Korkeammat sopimuspalkkojen korotukset edistäisivät palkan ostovoiman vahvistamisen lisäksi myös inflaatiotavoitteen saavuttamista.

KANSAINVÄLISESSÄ VERTAILUSSA SUOMEN INFLAATIO JÄI MATALAKSI – REAALIPALKKOJEN PUDOTUS SUURI

Vuoden 2021 jälkeen syntynyt inflaatiopiikki jäi Suomessa kansainvälisesti vertailen matalaksi, noin yhdeksään prosenttiin. Tätä voidaan pitää positiivisena yllätyksenä. Esimerkiksi kaikissa kolmessa Baltian maassa inflaatio kävi yli 20 prosentissa, mikä oli OECD:hen kuuluvista EU-maista korkeimpia heti Unkarin jälkeen (kuvio 2). Yksi syy tähän on Suomen korkeampi elintaso. Energiahintojen nousu vaikutti kulutuskorissa suhteellisesti enemmän Baltian maiden inflaatioon kuin Suomen inflaatioon. Kuitenkin Ruotsissa inflaatio nousi 12 prosenttiin, mikä taas ei selity elintasoerolla. Suomessa palkan ostovoiman heikentymistä ei voi selittää inflaatiolla ainakaan muita EU-maita enempää.

Suomi on jäänyt nimellisessä palkkakehityksessä selvästi jälkeen muista EU-maista². Tätä on selitetty sillä, että myös inflaatio jäi Suomessa matalammaksi ja näin ollen reaali-palkkojen kehitys oli vähintään kohtuullinen. Näin ei kuitenkaan ole.

Kuvio 2. Inflaatio korkeimmillaan 2021 tammikuun jälkeen OECD:n EU-maissa*

*Pois lukien Kypros
Lähde: OECD Employment Outlook 2024.

Suomessa inflaatiopiikki jäi yhdeksään prosenttiin.

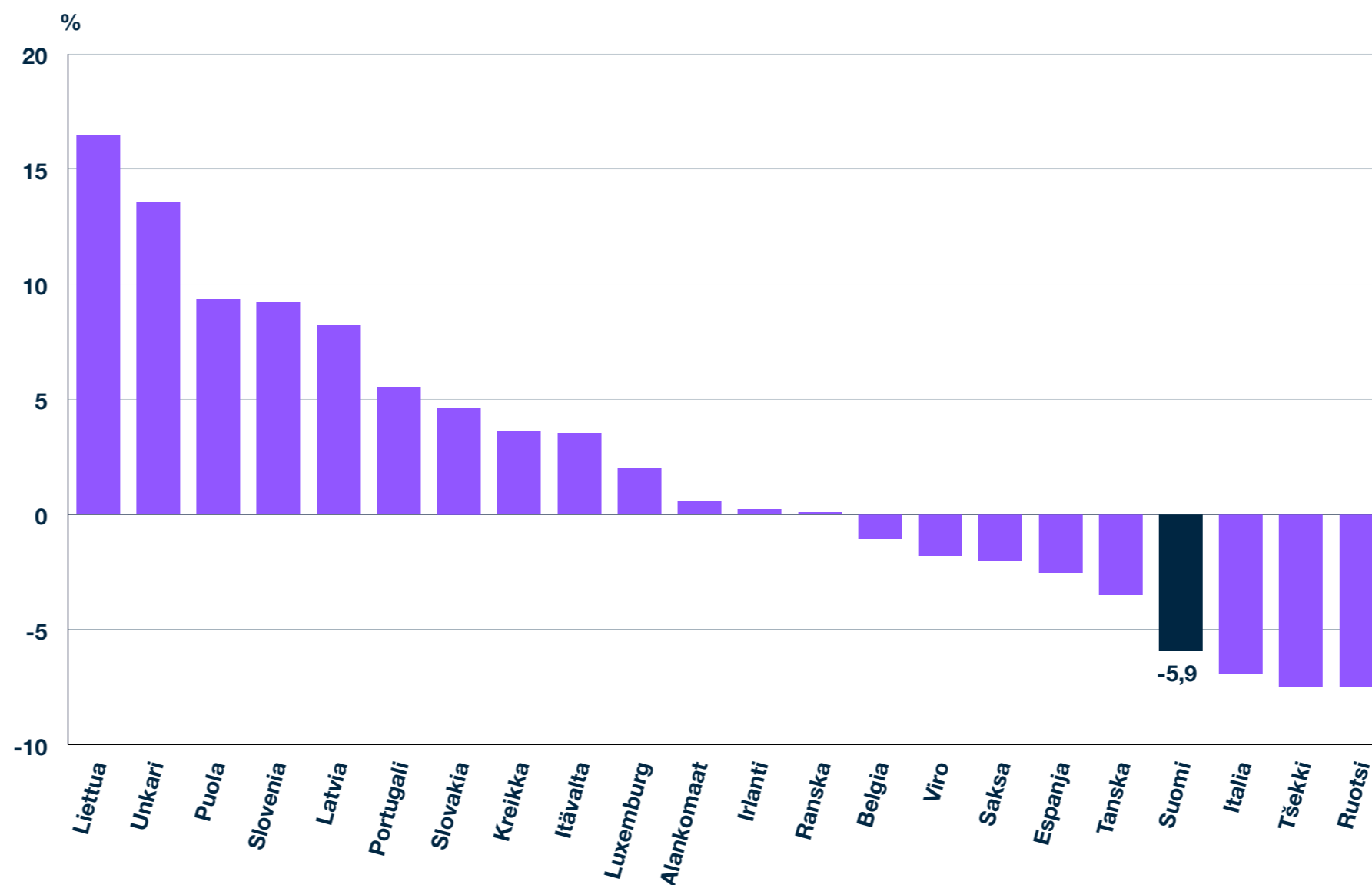
²Euroopan komissio (2024): European Economic Forecast, Autumn 2024.

KANSAINVÄLISESSÄ VERTAILUSSA SUOMEN INFLAATIO JÄI MATALAKSI – REAALIPALKKOJEN PUDOTUS SUURI

Suomessa reaali-palkkojen lasku on ollut huomattavaa 2020-luvulla. Reaalipalkka on pudonnut kuusi prosenttia eli neljänneksi eniten OECD:n EU-maista (kuvio 3). Raju pudotus ei selity inflaatiolla, koska inflaatio jäi monia muita EU-maita alhaisemmaksi. Syy reaali-palkan romahdukseen on se, että palkat eivät ole Suomessa joustaneet ylöspäin toisin kuin monissa muissa EU-maissa. Palkkaliukumista-kaan ei ole ollut apua (kuvio 6).

Liettuan kehitys vastaavalla ajanjaksolla on poikkeuksellinen (kuvio 2 ja 3). Vaikka inflaatio kävi Liettuassa korkeim-millaan 24 prosentissa, reaali-palkka on noussut peräti 16 prosenttia. Keskipalkka on Liettuassa noussut vuosien 2021–2023 aikana joka vuosi noin 12 prosenttia. Yhteen-sä keskipalkka on noussut kolmen vuoden aikana peräti 40 prosenttia³. Myös Virossa inflaatio kävi 25 prosentissa, mutta reaali-palkan pudotus jäi alle kahteen prosenttiin. Sen sijaan Ruotsissa reaali-palkkojen kehitys on Suomea-kin heikompi.

Kuvio 3. Reaalipalkkojen kehitys 2020-luvulla* OECD:n EU-maissa**

Suomessa reaali-palkka on pudonnut poikkeuksellisen paljon matalammasta inflaatiosta huolimatta.

*2019Q4-2024Q1

**Pois lukien Kypros

Lähde: OECD Employment Outlook 2024.

³Euroopan komissio (2024): European Economic Forecast, Autumn 2024.

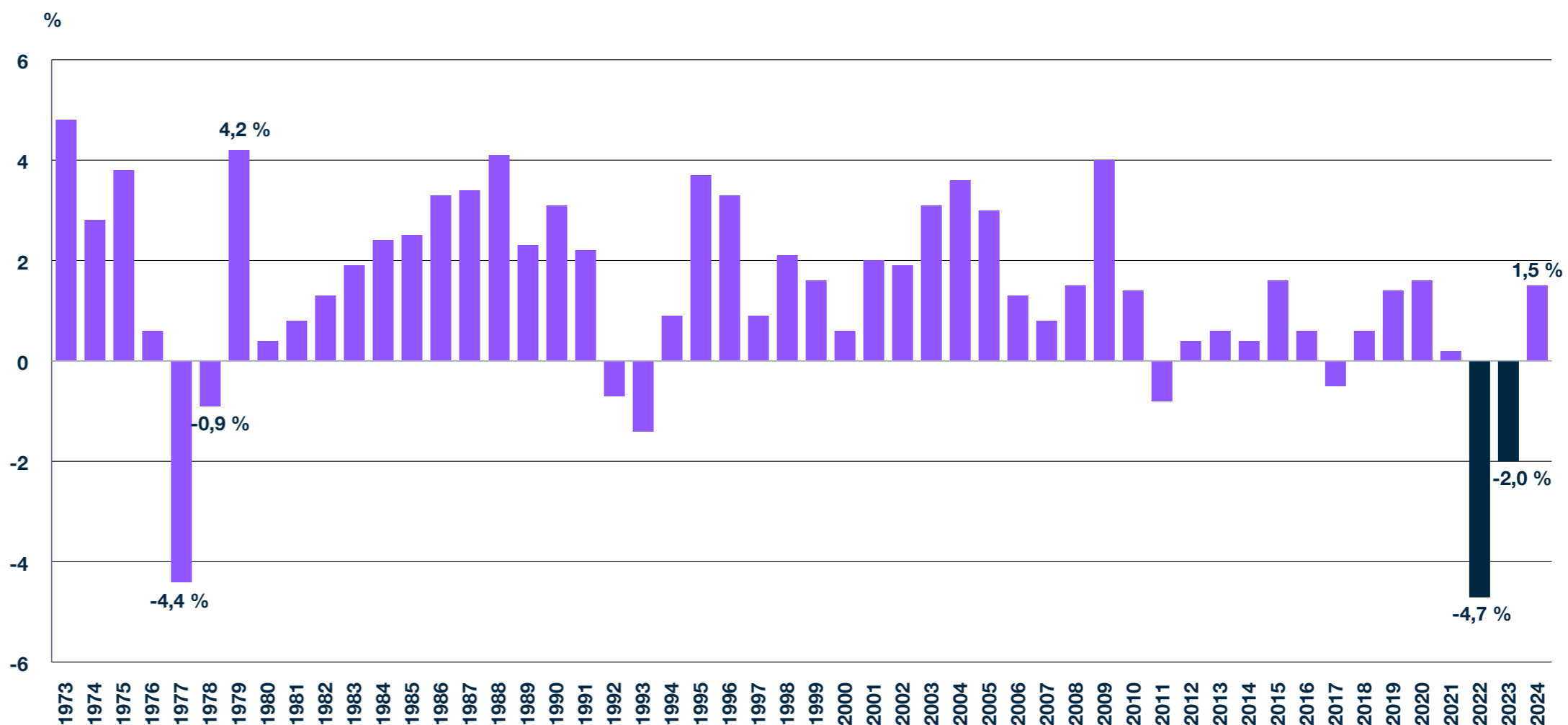
REAALIPALKAT ROMAHTIVAT HISTORIALLISEN PALJON – SOPIMUSPALKKOJEN KOROTUKSET HIDASTIVAT PUDOTUSTA 2023

Suomessa reaali-palkkojen pudotus oli vuosina 2022–2023 historiallisen suuri. Viimeksi vastaavaa on nähty melkein 50 vuotta sitten öljykriisin aikana, vuosina 1977–78. Silloin reaali-palkan pudotus jäi kuitenkin hieman pienemmäksi erityisesti jälkimmäisenä vuonna (kuvio 4). Lisäksi reaali-palkka kasvoi heti pudotusta seuraavana vuotena yli neljä prosenttia. Vuonna 2024 palautuminen oli vain 1,5 prosenttia.

Huomionarvoista on, että yksikään Suomea koetellut merkittävä kriisi ei ole pudottanut reaali-palkkoja yhtä paljon kuin vuosien 2022–2023 inflaatiopiikki. Esimerkiksi 1990-luvun lamassa, 2010-luvun eurokriisissä ja samalla vuosikymmenellä solmitussa kilpailukyky-sopimuksessa kussakin reaali-palkan pudotus oli karkeasti arvioiden noin prosentin verran vuodessa. Nämä poikkeukselliset ajankohdat poissulkien reaali-palkka ei ole Suomessa laskenut yhtenäkkään vuonna.

Suomessa reaali-palkat putosivat enemmän vuosina 2022–2023 kuin öljykriisin aikana 1970-luvun lopulla.

Kuvio 4. Reaali-palkkojen muutos Suomessa 1973–2024

Lähteet:
Tilastokeskus ja
valtiovarainministeriön
ennuste (2024 talvi).

Sopimus-palkat reagoivat vuoden 2022 kiihtyneeseen inflaatioon seuraavana vuonna. Sopimus-palkat nousivat vuonna 2023 3,9 prosenttia, kun vielä edellisenä vuonna nousu jäi 1,8 prosenttiin (kuvio 6). Ilman sopimus-palkkojen reagointia olisi reaali-palkkojen pudotus ollut lähes kaksi kertaa suurempi vuonna 2023. Korotusten myötä

reaali-palkat laskivat vain kaksi prosenttia. Jos edellisten vuosien sopimus-korotusten taso olisi jatkunut, olisivat reaali-palkat laskeneet vuonna 2023 lähes neljä prosenttia. Työehtosopimuksissa neuvotellut sopimus-palkkojen korotukset ovatkin olleet tärkeässä roolissa palkan ostovoiman tukemisessa.

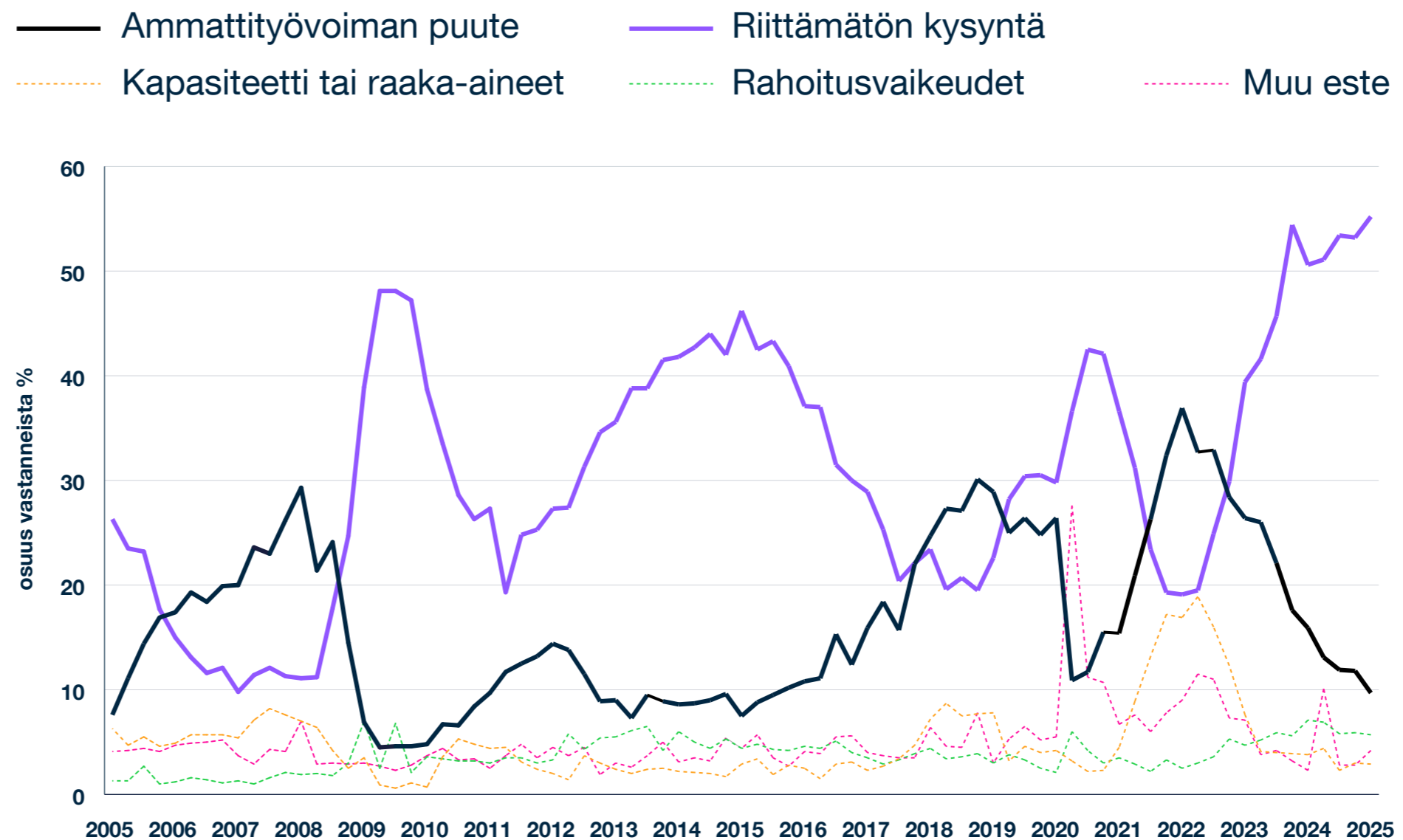
REAALIPALKALLA MERKITYSTÄ KYSYNNÄN KANNALTA – TYÖELÄMÄHEIKENNYKSILLÄ HINTA

Palkka on pääasiallinen tulonlähde monille suomalaisille. Reaalipalkan lasku tarkoittaa lähes väistämättä yritysten kohtaaman kysynnän heikentymistä. Heikko kysyntä puolestaan johtaa talouskasvun heikentymiseen kulutuksen kautta. Välillisesti se myös vähentää investointeja, sillä yrityksillä ei useinkaan ole halua laajentaa tuotantoa, jos tuotteet ja palvelut eivät mene kaupaksi.

Ammattityövoiman puute eli osaajapula oli vielä muutama vuosi sitten merkittävä kasvun este. Näin ei ole enää. Nyt kysyntävaaje on keskeisin kasvun este Suomessa. Vuoden 2025 alussa riittämätön kysyntä nousi ennätysellisen suureksi tuotantokapeikoksi (kuvio 5). Vastaavaa tasoa ei saavutettu edes finanssikriisin, eurokriisin tai koronakriisin aikana.

Kysyntään on mahdollista vaikuttaa talouspolitiikalla, mutta Orpon hallituksen mittavien sopeutustoimien takia finanssipolitiikka on Suomessa pikemminkin kiristävää. Kysyntää elvyttävän finanssipolitiikan sijasta tehdyt päätökset siis pikemminkin heikentävät kysyntää entisestään.

Kuvio 5. Tuotantokapeikat teollisuudessa, rakentamisessa ja palveluissa

Lähde: EK:n suhdannebarometri (2025 tammikuu).

Kysynnän puute on noussut historiallisen suureksi kasvun esteeksi.

REAALIPALKALLA MERKITYSTÄ KYSYNNÄN KANNALTA – TYÖELÄMÄHEIKENNYKSILLÄ HINTA

Rahapolitiikasta päättää Euroopan keskuspankki ja sen pääasiallinen talouden ohjauskeino on korkopolitiikka. Keskuspankki on laskenut korkoja vuonna 2024 ja sen odotetaan laskevan niitä edelleen vuoden 2025 aikana noin kahden prosentin tuntumaan. Korkojen lasku tukee kysyntää, mutta sen vaikutus välittyy talouteen täysimääräisesti noin vuoden viiveellä. On myös mahdollista, että kahden prosentin korkotaso on Suomen taloudelle liian korkea. Euroopan keskuspankin harjoittama määrällinen kiristäminen eli valtionlainojen osto-ohjelmien supistaminen nostaa lisäksi pitkiä korkoja ja syö siten korkopolitiikan tehoa. Rahapolitiikan kokonaisuudesta on hieman apua kysynnän piristämisessä, mutta vaikutukset eivät kuitenkaan ole riittäviä.

Pääasiassa vientisektoriin kohdistuvaan ulkomaiseen kysyntään voidaan vaikuttaa talouspolitiikalla vain vähän. Kysyntävajeen taustalla on ulkomaisen vientikysynnän hiipuminen Euroopan osalta etenkin Saksan ja Ranskan taloushaasteiden vuoksi. Toisin kuin eurokriisissä, Suomi ei voi juurikaan parantaa vientikysyntää palkkamaltin avul-

la, sillä kustannuskilpailukykyemme on jo nyt koko EU-jäsenyyssajan ennätystasolla⁴. Huomionarvoista on myös, että kysyntävaje on nyt suurempi kuin finanssikriisissä, jolloin nimenomaan vientikysyntä romahti merkittävästi. Vaikka vientiin keskittynyt teollisuus kärsii myös kysynnän puutteesta, pääosin kotimarkkinoiden varassa olevat rakentaminen ja palvelusektori selittävät merkittävän osan kysyntävajeesta⁵. Suuri osa kysyntävajeesta johtuukin kotimarkkinakysynnän puutteesta.

Ilmeisin syy kotimarkkinakysynnän puutteelle on reaali-palkkojen romahdus. Kotimaista kysyntää olisi tehokasta elvyttää merkittäväillä palkankorotuksilla. Tämä lisäisi kulutusta ja vauhdittaisi välillisesti myös investointeja. Talouskasvun käynnistyminen vuonna 2025 riippuu pitkälti siitä, millaisista palkankorotuksista työehtosopimusneuvotte-luissa sovitaan.

Kysyntään vaikuttavat myös Orpon hallituksen toteuttamat työelämäheikennykset. Ammattiliittojen aseman heikentäminen esimerkiksi lakko-oikeutta rajoittamalla, pai-

kallisen sopimisen laajentaminen ohi työehtosopimusten sekä vientimalli supistavat kysyntää rakenteellisesti, sillä ne johtavat todennäköisesti heikompaan palkkakehitykseen.

Hallituksen työelämäheikennykset tuovat lisähaasteita työehtosopimusneuvotteluihin, sillä palkansaajat pyrkivät kompensoimaan ainakin osan heikennyksistä palkankorotuksilla. Työelämäheikennykset siis vaikuttavat kysyntään jonkin verran supistavasti.

Verotus vaikuttaa palkankorotusten ja inflaation ohella palkan ostovoimaan. Pitkäjänteinen ja kestävä palkansaajien ostovoiman parantaminen ei kuitenkaan voi perustua verotuksen keventämiseen, sillä palkasta perittävillä veroilla ja sivukuluilla rahoitetaan julkisia palveluita ja sosiaaliturvaa. Verotuksen keventäminen siis johtaisi todennäköisesti palveluiden ja sosiaaliturvan karsimiseen eli käytännössä supistaisi sitä, mitä palkalla saa. Näistä syistä verotus on rajattu tämän ostovoimakatsauksen ulkopuolelle ja sen sijaan on keskitytty reaali-palkan kehitykseen.

⁴Euroopan komissio (2024): European Economic Forecast, Autumn 2024.

⁵EK (2025): Suhdannebarometri, tammikuu 2025.

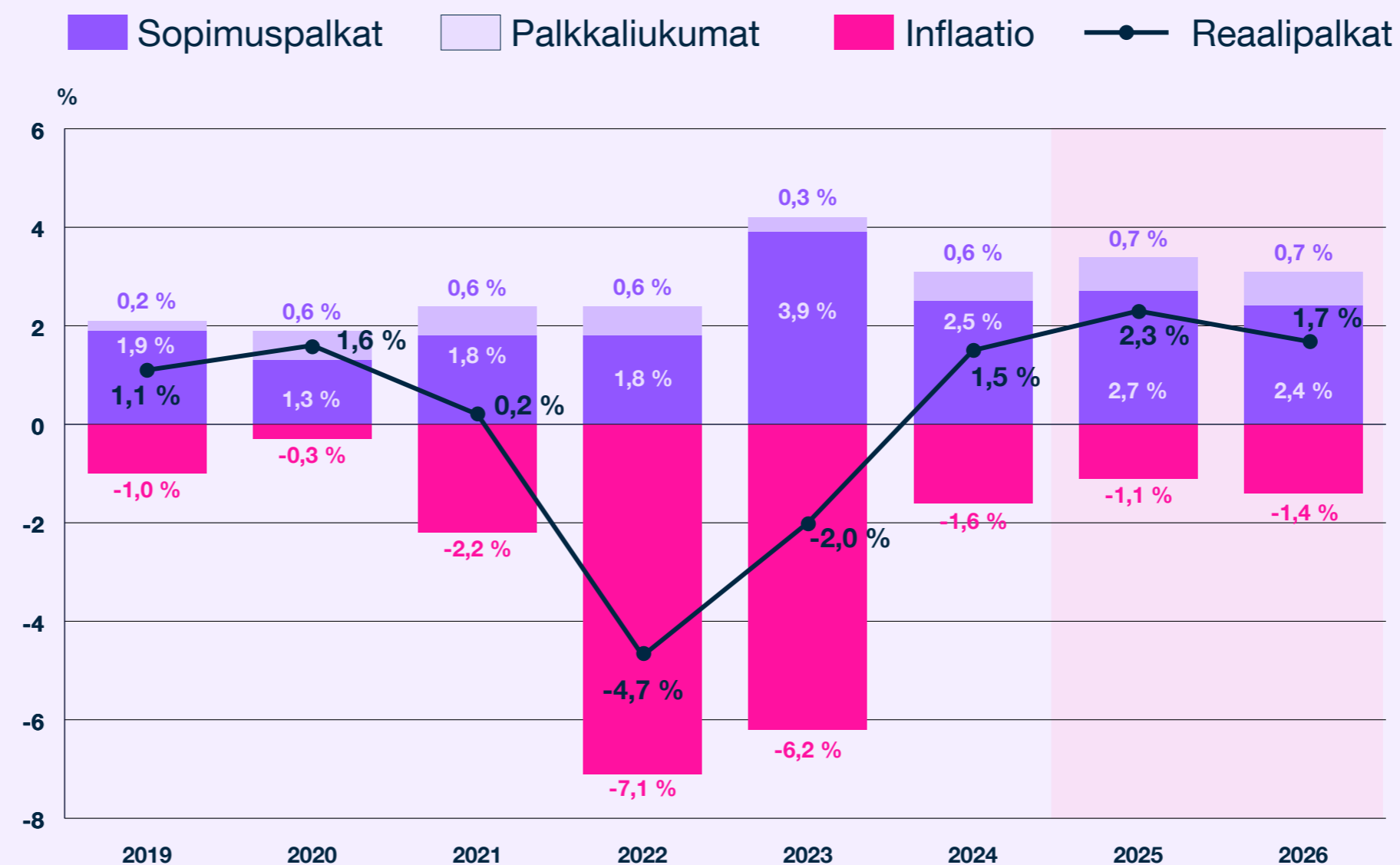
REAALIPALKAT PALAUTUMASSA LIIAN HITAASTI – SUUREMMAT SOPIMUSPALKKOJEN KOROTUKSET TARPEEN TALOUSKASVUN KÄYNNISTÄMISEKSI

Reaalipalkat alkoivat elpyä vuonna 2024, vaikka sopimuspalkkojen nousu jäi edellistä vuotta alhaisemmaksi 2,5 prosenttiin (kuvio 6). Reaalipalkka kasvoi kuitenkin 1,5 prosenttia, mikä johtui ennen kaikkea 1,6 prosenttiin hidastuneesta inflaatiosta. Lisäksi alustavien tietojen mukaan palkkaliikumat kasvattivat reaalipalkan kehitystä 0,6 prosenttiyksikköä.

Valtiovarainministeriö ennusti reaalipalkan kasvavan kumpanakin vuotena 2025 ja 2026 noin kaksi prosenttia. Tämä perustuu sopimuspalkkojen 2,7 ja 2,4 prosentin nousuun vuosina 2025–2026 sekä 0,7 prosentin palkkaliukumaan kumpanakin vuonna. Inflaation VM ennakoi jäävän vuonna 2025 vain 1,1 prosenttiin ja vuonna 2026 1,4 prosenttiin.

Reaalipalkkojen ennustetaan kasvavan kuluvana ja ensi vuonna pääosin hidastuneen inflaation ansiosta. Sopimuskorotukset jäävät ennusteessa vain hieman inflaatiopiikkiä edeltäneitä vuosia korkeammiksi. Palkkaliikumat eivät ole kiihtyneet edes inflaatiopiikin aikana, eikä niiden ennusteta kompensoivan reaalipalkan laskua myöskään jatkossa. Jotta reaalipalkka palautuisi vuoden 2021 tasolle, tarvitaan suurempia sopimuspalkkojen korotuksia työehtosopimuksissa. Talouskasvun käynnistyminen riippuu pitkälti palkansaajien ostovoiman riittävästä kasvusta vuoden 2025 aikana.

Kuvio 6. Reaalipalkkojen muutoksen hajotelma 2019–2026

Hidastunut inflaatio kasvattaa reaalipalkkoja tänä ja ensi vuonna Suomessa.

Lähteet: Tilastokeskus ja valtiovarainministeriön ennuste (2024 talvi).

sttk.fi

LISÄTIETOJA:

Patrizio Lainà
pääekonomisti

patrizio.laina@sttk.fi
040 583 4432